

Να τολμήσουμε ταχύτερη άρση των capital controls, μείωση της φορολογίας και έξοδο στις αγορές!

24 Νοεμβρίου 2016

Επισκόπηση

- Παρά τις αβεβαιότητες που παραμένουν όσον αφορά στη διαμόρφωση μεσοπρόθεσμων συνθηκών βιώσιμης ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας χωρίς δανεικά, οι αγορές έχουν αρχίσει να προσβλέπουν στην ταχεία ολοκλήρωση της 2ης αξιολόγησης και τη συμφωνία για άμεση εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους. Μία τέτοια εξέλιξη μπορεί να οδηγήσει σε επιβεβαίωση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ότι η χώρα έχει εισέλθει σε ένα νέο κύκλο προσαρμογής και ανάκαμψης που εξυπηρετεί τον μεσο/μακροπρόθεσμο στόχο βιωσιμότητας του χρέους. Έτσι, θα δοθεί το σήμα που αναμένουν οι αγορές για ανάκαμψη των χρηματοδοτικών ροών και των επενδύσεων χαρτοφυλακίου που αφορούν στις προοπτικές των ελληνικών επιχειρήσεων και των τραπεζών, και, σε εύλογο χρονικό διάστημα, του ελληνικού δημοσίου, με τις αγορές να προεξοφλούν την αποκατάσταση συνθηκών εμπιστοσύνης στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Η διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για τη διατήρηση πρόσβαση του ελληνικού δημοσίου στις αγορές, όσο συντομότερα είναι αυτό εφικτό, πρέπει να αποτελέσει στόχο υψηλής προτεραιότητας, καθώς αποτελεί την κορωνίδα της επιστροφής της χώρας στην κανονικότητα. Η εδραίωση μιας τέτοιας κατάστασης μπορεί σε δεύτερη φάση, και αν δεν ανατραπεί από αρνητικές πολιτικές ή οικονομικές εξελίξεις, να δημιουργήσει κύμα άμεσων ξένων επενδύσεων και, έτσι, να επιτευχθεί ευκολότερα η ανάκαμψη της οικονομίας, η δημοσιονομική προσαρμογή, και η έξοδος από την κρίση. Στο πλαίσιο αυτό, μία τέτοια πορεία μπορεί να ενισχυθεί πολλαπλώς με την ταχύτερη της αναμενόμενης άρση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων και ελάφρυνση των επιχειρήσεων από τα υπερβολικά φορολογικά βάρη, με την κυβέρνηση να προεξοφλεί πειστικά με αυτό τον τρόπο, την πλήρη εφαρμογή και επιτυχία του προγράμματος προσαρμογής. Επιπροσθέτως, η δημιουργία ενός λειτουργικού θεσμικού πλαισίου για την αποτελεσματική μείωση των κόκκινων δανείων και την αναδιάρθρωση υπερχρεωμένων αλλά βιώσιμων επιχειρήσεων, θα μπορούσε να δώσει περαιτέρω ώθηση στην προσπάθεια ταχύτερης εξόδου από την κρίση. Αυτό παραμένει ζητούμενο υψηλής προτεραιότητας, που όσο δεν αντιμετωπίζεται θα εξακολουθεί να δυσχεραίνει την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, λόγω της έλλειψης επαρκούς ρευστότητας σε ανταγωνιστικούς όρους.
- Η εδραίωση πλέον της δυναμικής των εξαγωγών εκτός καυσίμων συνεχίζει να πλαισιώνει τις επιπτώσεις μια πετυχημένης σε αφίξεις, αλλά όχι σε έσοδα, τουριστικής περιόδου, η οποία όμως είχε θετικό αποτύπωμα στην εποχική απασχόληση. Η εικόνα αυτή σταθεροποιήθηκε με τάσεις ανάκαμψης καταγράφεται και σε άλλους δείκτες, όπως του κύκλου εργασιών σε βιομηχανία και χονδρικό εμπόριο.
- Η κατάρρευση του κατασκευαστικού κλάδου κατά τη διάρκεια της μακροχρόνιας ύφεσης έχει λάβει τέτοια έκταση ώστε να μην είναι ρεαλιστική μια εκτίμηση ανάκαμψης της οικονομίας χωρίς ένα στοχευμένο πακέτο μέτρων προς την αγορά και κατασκευή ακινήτων. Το πρόβλημα συνδέεται άμεσα και με την εξυγίανση των κόκκινων τραπεζικών δανειών, καθώς τα ακίνητα που έχουν εγγραφεί ως εγγυήσεις στα περισσότερα από αυτά δεν μπορούν να αξιοποιηθούν λόγω της παγωμένης αγοράς αγοραπωλησιών και κατασκευών. Μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση περιλαμβάνουν: α) τη μείωση των συνολικών εσόδων από ΕΝΦΙΑ σε ποσοστό του ΑΕΠ σε εύλογο επίπεδο για μια χώρα της ΕΕ, με μείωση των υπερβολών του συμπληρωματικού φόρου και διασφάλιση ότι η επιβάρυνση για τη μεσαία τάξη παραμένει σε εύλογα επίπεδα, β) τη διευκρίνιση εφαρμογής χαμηλότερων συντελεστών ΕΝΦΙΑ στις νεοκατασκευασθείσες κατοικίες, μέσω εκπτώσεων που απομειώνονται σταθερά μέχρι μηδενισμού τους στην διάρκεια ενός καθορισμένου χρονικού διαστήματος γ) τη δραστηκή μείωση του ΕΝΦΙΑ για ακίνητα που απασχολούνται παραγωγικά από επιχειρήσεις, δ) τη δραστηκή απλοποίηση και συγκράτηση του κόστους των μεταβιβάσεων, ώστε η αύξηση του αριθμού των μεταβιβάσεων να καλύψει εν μέρει την απώλεια δημοσίων εσόδων από μείωση του ΕΝΦΙΑ, ε) τη θέσπιση κινήτρων για όλους για ενεργειακή αναβάθμιση για οικίες και επιχειρήσεις, με στόχο την άμεση εκκίνηση της σχετικής δραστηριότητας με τρόπο που θα συνδέει την ύπαρξη παραστατικών (δηλαδή, άμεση καταβολή φόρου) με τους όποιους όρους στήριξης και εγγυήσεων και, οπωσδήποτε, στ) τη μαζική υλοποίηση όλων των ιδιωτικοποιήσεων, που θα δώσουν ώθηση σε έργα αναβάθμισης και βελτίωσης των υποδομών, παράλληλα με τη μαζική αξιοποίηση των συμπράξεων ιδιωτικού και δημοσίου τομέα σε όλες τις κλίμακες και σε όλες τις διαστάσεις. Τα παραπάνω θα συνεισφέρουν στην ανάκαμψη της αγοράς ακινήτων, και του κατασκευαστικού κλάδου γενικότερα, συνεισφέροντας έτσι κρίσιμα και στην ταχύτερη εξυγίανση των NPL και κατά προέκταση βελτίωση των όρων χρηματοδότησης του παραγωγικού ιδιωτικού τομέα.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Εκταμιεύσεις, χρεολύσια, τόκοι και ταμειακά διαθέσιμα δημοσίου (ΕΕ, [The Third Economic Adjustment Programme for Greece - First Review](#), Ιουν. 2016)

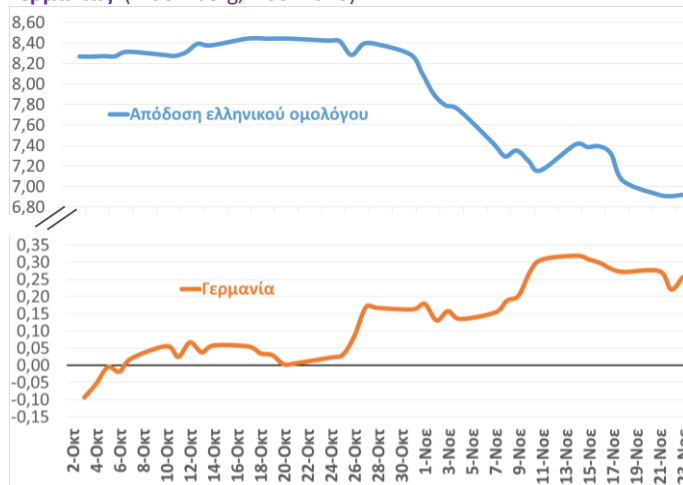
Οι αγορές προεξοφλούν την έξοδο από την κρίση παρά τις ασθενείς ακόμη ενδείξεις ανάκαμψης.

Μεσοσύνης της 2ης αξιολόγησης, που η κυβέρνηση επιθυμεί να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το Eurogroup της 5/12, και με πολλά θέματα να παραμένουν ακόμα ανοικτά, η ανακοίνωση θετικού και σχετικά, υψηλού ποσοστού ανάπτυξης +1,5% για το γ' τρίμηνο του 2016, σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις της ΕΛΣΤΑΤ, συνιστά ενθαρρυντική εξέλιξη. Αν και δεν φαίνεται να έχουν ακόμη εδραιωθεί συνθήκες στέρεης ανάκαμψης, και το ΑΕΠ το δ' τρίμηνο του 2016 αναμένεται μάλλον να διαμορφωθεί σε αρνητικό πεδίο μεταβολών (κυρίως λόγω σύγκρισης με ένα καλό τρίμηνο πέρυσι), παρόλα αυτά υπάρχουν, αν και ακόμη ασαφείς, ενδείξεις βελτίωσης των οικονομικών μεγεθών. Ο όγκος λιανικών πωλήσεων (που δεν περιλαμβάνει υπηρεσίες) πλην καιροσίων, μετά την αύξηση κατά +9,6% τον Ιούλιο (λόγω κυρίως της σύγκρισης με πέρυσι όταν είχαν επιβληθεί οι περιορισμοί στη κίνηση κεφαλαίων) επανήλθε σε αρνητικό πρόσημο (-1,7%) τον Αύγουστο, έναντι υψηλότερων αρνητικών αποτελεσμάτων -2,4% και -2% το α' και β' τρίμηνο του 2016 αντιστοίχως (βλ. εβδομαδιαίο δελτίο [03/11/2016](#) και μηνιαίο δελτίο [14/11/2016](#)). Ομοίως, ο όγκος των ταξιδιωτικών εισπράξεων, μετά από μειώσεις -6,3% τον Ιούλιο και -10,5% τον Αύγουστο, και μείωση -12,2% το β' τρίμηνο του 2016 μετά από μικρή αύξηση +1,8% το α' τρίμηνο του 2016, το Σεπτέμβριο αυξήθηκε κατά +1,1% (βλ. παρακάτω, εξελίξεις, ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών) αποτέλεσμα που ενδεχομένως προοιωνίζεται ευνοϊκότερη εξέλιξη και για τον όγκο λιανικών πωλήσεων το Σεπτέμβριο, που θα ανακοινωθεί την επόμενη εβδομάδα. Στο πλαίσιο αυτό, μία σημαντική αποκλιμάκωση των αρνητικών ρυθμών μεταβολής κυρίως του όγκου των λιανικών πωλήσεων το τελευταίο τρίμηνο του έτους, θα πιστοποιήσει, σε συνδυασμό με μία καλή επίδοση της μεταποιητικής παραγωγής πλην καιροσίων και του όγκου των εξαγωγών αγαθών, ότι οι τάσεις ανάκαμψης στην ελληνική οικονομία αποκτούν μονιμότερο χαρακτήρα.

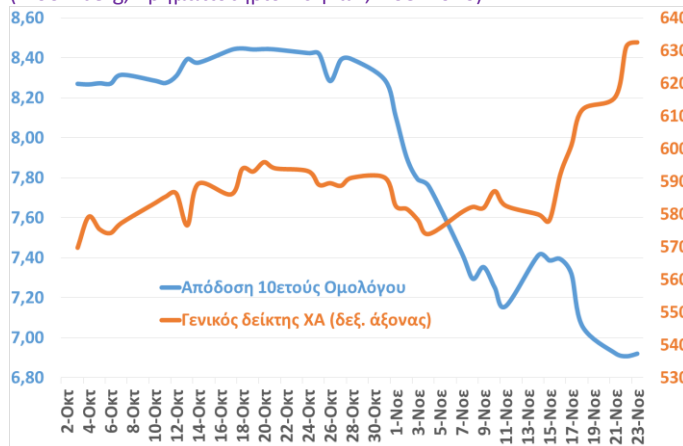
Οι ισχυρές αβεβαιότητες της αγοράς ως προς τις προοπτικές ανάπτυξης τα επόμενα χρόνια, δεδομένης και της προδιαγεγραμμένης μεγάλης αύξησης του φορολογικού βάρους και της ανάγκης για περαιτέρω μείωση των ελλειμμάτων του ασφαλιστικού συστήματος, θα μπορούσαν να καμφθούν αν η κυβέρνηση παρουσίαζε έναν οδικό χάρτη αξιόπιστης μετάβασης σε μια προδιαγεγραμμένη μείωση φόρων και άρση των capital controls, καθώς και πρόσβασης του ελληνικού δημοσίου στις κεφαλαιαγορές σε σχετικά χαμηλά επιτόκια. Αυτό θα αποτελούσε ένα εποικοδομητικό σενάριο εξελίξεων που μπορεί να οδηγήσει σταδιακά τη χώρα προς την κανονικότητα. Τις τελευταίες εβδομάδες παρατηρείται μία σταθερή μείωση των περιθωρίων των ελληνικών ομολόγων έναντι των γερμανικών ομολόγων (Διάγραμμα 1 & 2), αν και μέρος της συμπίεσης προέρχεται και από την αύξηση των αποδόσεων των γερμανικών ομολόγων καθώς οι αγορές αντιδρούν στην προοπτική υψηλότερου πληθωρισμού διεθνώς λόγω της εκλογής του Ντόναλντ Τραμπ στην Προεδρία των ΗΠΑ. Η βελτίωση αυτή των περιθωρίων στα ομόλογα ελληνικού δημοσίου συνοδεύεται και από μία άνοδο στον χρηματιστηριακό δείκτη της Αθήνας, που σηματοδοτούν την απαρχή ευνοϊκών εξελίξεων και στην οικονομία, καθώς οι κεφαλαιαγορές δρουν τις περισσότερες φορές ως πρόδρομοι δείκτες.

Αρκεί, βεβαίως, να επιτευχθούν όλοι οι ενδιάμεσοι στόχοι, όπως είναι κυρίως η αποκατάσταση ορατότητας για τη μεσοπρόθεσμη εξέλιξη του χρέους με την ενσωμάτωση μέτρων ελάφρυνσής του, και η συνακόλουθη θετική αξιολόγηση από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο της επάρκειας των δημοσιονομικών μέτρων προσαρμογής ως συμβατών με τη δυνατότητα κανονικής εξυπηρέτησής του. Αν και από την εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους δεν προκύπτει κάποιο σημαντικό δημοσιονομικό περιθώριο για τα αμέσως επόμενα χρόνια ώστε να μετριασθεί η επίπτωση των μέτρων λιτότητας που εφαρμόζονται στο βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού, η επίτευξη συμφωνίας για το χρέος στο Eurogroup της 5/12/2016 θεωρείται η απαρχή θετικών εξελίξεων για την αποκατάσταση του κλίματος εμπιστοσύνης στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε ταχύτερη ανάκαμψη των εισοδημάτων και της απασχόλησης, ιδίως εάν αυτό επιβεβαιωθεί και από την αναβάθμιση της ελληνικής οικονομίας από τις εταιρείες αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας. Ήδη, στις 22/11/2016 η Moody's αναβάθμισε τις προοπτικές των ελληνικών τραπεζών από «αρνητικές» σε «σταθερές» (Διάγραμμα 3). Οι εξελίξεις αυτές θα συντελέσουν και στην αποδοχή των ελληνικών ομολόγων στο πρόγραμμα

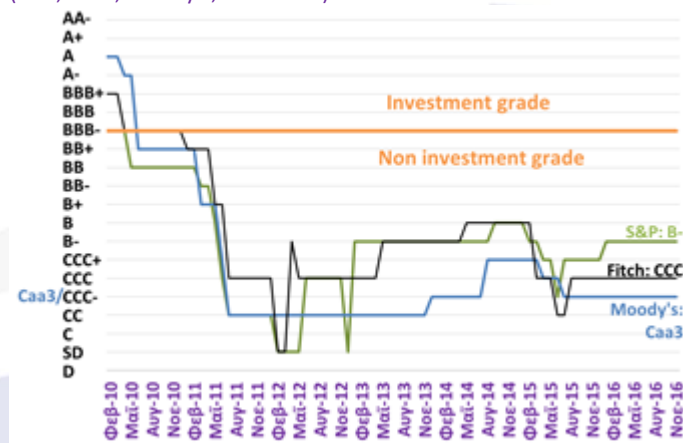
Διάγραμμα 1: Απόδοσεις 10ετούς ομολόγου Ελλάδας και Γερμανίας (Bloomberg, Νοε. 2016)

Διάγραμμα 2: Απόδοση 10ετούς ομολόγου Ελληνικού Δημοσίου και Γενικός Δείκτης Χρηματιστηρίου Αθηνών (Bloomberg, Χρηματιστήριο Αθηνών, Νοε. 2016)

Διάγραμμα 3: Αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας Ελλάδας (S&P, Fitch, Moody's, Νοε. 2016)

ποσοτικής χαλάρωσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, επισφραγίζοντας τη βελτίωση των προοπτικών. Η οικονομία, βεβαίως, παραμένει επιφυλακτική, όπως δείχνει και η εξέλιξη του δείκτη οικονομικού κλίματος, δεδομένης της καταιγίδας φόρων και επιβαρύνσεων που συμφωνήθηκαν και υλοποιούνται αυτή την περίοδο. Σε κάθε περίπτωση, οι παράγοντες της αγοράς θα εκπλαγούν ευχάριστα εάν όντως η 2η αξιολόγηση ολοκληρωθεί εντός των στενών χρονικών ορίων που έχουν φιλόδοξα τεθεί υπό την κυβέρνηση, παρόλο που δεν υπάρχουν πειστικές χρηματοδοτικές ανάγκες το α' εξάμηνο του 2017 (Διάγραμμα 1ης σελίδας).

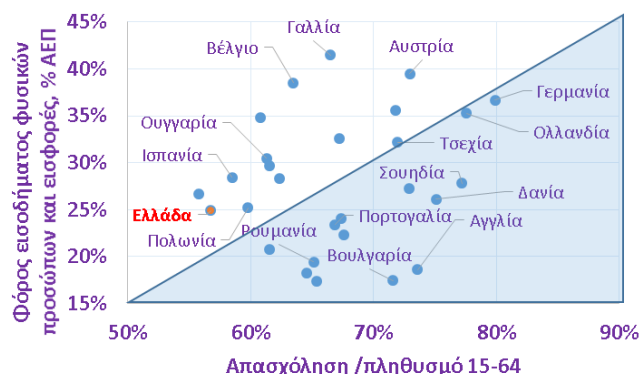
Όλα αυτά, βεβαίως, δεν θα είναι παρά ασκήσεις επί χάρτου αν διαταραχθεί η πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής, όπως έχει συμφωνηθεί. Αν μη τι άλλο, η αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής θα πρέπει να ενισχυθεί. Όχι μόνο δεν θα πρέπει να χαλαρώσει η προσπάθεια των μεταρρυθμίσεων και της δημοσιονομικής προσαρμογής, αλλά η όλη διαδικασία θα πρέπει να επιταχυνθεί. Στο πλαίσιο αυτό, και προεξοφλώντας δυναμικά την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος προσαρμογής, η κυβέρνηση θα μπορούσε άμεσα να προχωρήσει μέχρι και σε πλήρη άρση των περιορισμών στη κίνηση κεφαλαίων και μείωση κάποιων emblematicών φορολογικών συντελεστών. Μία τέτοια κίνηση θα μπορούσε να γίνει απαρχή καταμισθικών εξελίξεων, καθώς θα δημιουργούσε τη βεβαιότητα που λείπει σήμερα, ότι δηλαδή η κυβέρνηση επιδιώκει ενεργητικά και με αποφασιστικότητα την υλοποίηση του προγράμματος, την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, την πάταξη της φοροδιαφυγής, όχι θεωρητικά και αόριστα αλλά με πρακτικά μέσα (π.χ. ηλεκτρονικές συναλλαγές) και με σχεδιασμό, και είναι σίγουρο ότι τα μέτρα που λαμβάνονται θα αποδώσουν τα αναμενόμενα, και οι στόχοι του προγράμματος θα επιτευχθούν.

Η αυξανόμενη υπερφορολόγηση της οικονομίας έχει ήδη προσεγγίσει την επικίνδυνη ζώνη. Ένα διογκούμενο κύμα πολιτών και επιχειρήσεων, μπορεί ανά πάσα στιγμή, ιδίως το 2017, να αντιμετωπίσουν αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους, με δυσάρεστες επιπτώσεις για τη σταθερότητα και τη συνοχή της κοινωνίας. Η διάρθρωση της φορολογίας πρέπει να αναθεωρηθεί με το φορολογικό βάρος να κατανέμεται σε περισσότερους ώμους, παίρνοντας λίγα από πολλούς και όχι πολλά από λίγους. **Προς αυτή την κατεύθυνση, επιβάλλεται η μείωση του αφορολόγητου, των φορολογικών συντελεστών στον φόρο νομικών προσώπων και του μη μισθολογικού κόστους, ώστε να δοθεί ώθηση στη δημιουργία εισοδημάτων και θέσεων εργασίας και να ανατραπεί η μη ισορροπη κατανομή βαρών που δρα ανασταλτικά στην υγιή αύξηση των φορολογικών εσόδων** (Διάγραμμα 4).

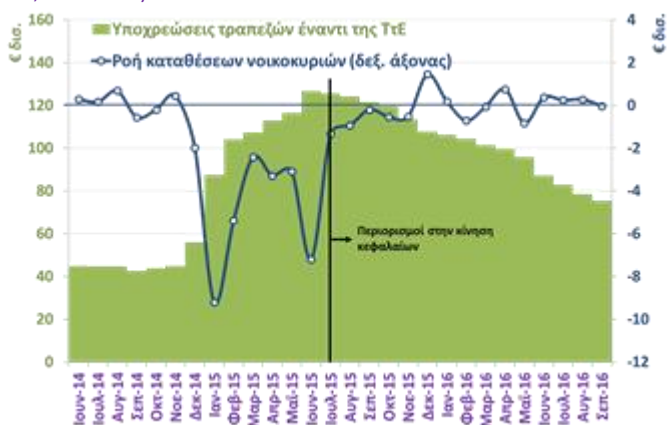
Σήμερα, επίσης, οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων, όχι μόνο εμποδίζουν το εμπόριο και τις επενδύσεις, αλλά δημιουργούν και εφησυχασμό περί του επείγοντος της προσαρμογής και των μεταρρυθμίσεων. Αυτό συμβαίνει διότι τυχόν αρνητικές εξελίξεις στο πεδίο άσκησης οικονομικής πολιτικής, δεν προκαλούν εκροή καταθέσεων εκτός τραπεζικού συστήματος και/η στο εξωτερικό, όπως στο πρόσφατο παρελθόν. Από την άλλη πλευρά, η σταδιακή τους άρση μέχρι σήμερα δεν έχει αποφέρει αποτέλεσμα όσον αφορά στην επανάκαμψη καταθέσεων στις τράπεζες (Διάγραμμα 5). Μία όμως εναλλακτική προσέγγιση άμεσης άρσης των περιορισμών στη κίνηση κεφαλαίων διατρανώνει πέραν πάσης αμφιβολίας τη δέσμευση και την αποφασιστικότητα της κυβέρνησης να πράξει τα απαραίτητα, για να βγάλει τη χώρα μία ώρα αρχύτερα από την κρίση και την ύφεση.

Για να ξεκινήσει άμεσα και πειστικά η αντίστροφη μέτρηση προς την κανονικότητα, πρέπει, τέλος, να υπάρξει τραπεζική χρηματοδότηση. Τα προβληματικά δάνεια αποτελούν σήμερα έναν βρόγχο στην οικονομική δραστηριότητα καθώς η μη αντιμετώπισή τους δεν επιτρέπει στις τράπεζες να διχοτεύσουν ρευστότητα στην αγορά. Όσο υπάρχει στήριξη του τραπεζικού συστήματος από τη ρευστότητα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας σε συνδυασμό με τους περιορισμούς στη κίνηση κεφαλαίων, και όσο η επάρκεια τραπεζικών κεφαλαίων και προβλέψεων παραμένει ικανοποιητική, οι τράπεζες προσβλέπουν στην ανάκαμψη της οικονομίας, ως τον καταλύτη που θα επιταχύνει την αντιμετώπιση των προβληματικών δανείων. Αυτό θα συμβεί στο βαθμό που θα βελτιωθούν οι συνθήκες εξυπηρέτησης των προβληματικών επιχειρηματικών δανείων και, έτσι, δεν θα απαιτηθεί να καταφύγουν σε μεγάλης έκτασης πωλήσεις δανείων (πολλές φορές αντί πινακίου φακής) σε εξειδικευμένες εταιρείες διαχείρισης προβληματικών δανείων, και έτσι, να οδηγήσουν, με αντιπαραγωγικό τρόπο, σε ρευστοποιήσεις/αναδιαρθρώσεις

Διάγραμμα 4: Απασχόληση προς πληθυσμό και έσοδα από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων προς ΑΕΠ. (Ευρ. Επιτροπή, Taxation Trends, 2014)

Διάγραμμα 5: Ροή καταθέσεων νοικοκυριών και εξάρτηση ελληνικών τραπεζών από το Ευρωσύστημα (ΤτΕ, Σεπ. 2016)

Πίνακας 1:Επικαιροποίηση μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής στον προϋπολογισμό 2017 (Υπ. Οικ. Νοε. 2017)

	2016	2017	(επίπτωση 2017)
Περιοχές δαπανών			
Μισθοί	0,6	960,4	153,4
Συντάξεις	153,1	716,7	563,6
Κοινωνική ασφάλιση και πρόνοια	648,2	927,6	279,4
Κοινωνικά επιδόματα			
Εισοδήμα κοινωνικής αλληλεγγύης		-571,0	-571,0
Παρεμβάσεις στους τομείς της υγείας, κω. προσασίας & παιδείας		-300,0	-300,0
Διάφορα			
(ΥΠΕΘΑ)	5,1	105,6	100,5
(ΟΑΣΣΘ)		12,5	12,5
Αυξήσεις φόρων	603,6	3.051,0	2.447,4
Αυαμόρφωση Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος	250,0	966,0	716,0
Αυαμόρφωση συντελεστών και χρονική επέκταση της ειδικής εισφοράς Αλληλεγγύης	35,7	704,2	668,5
Αύξηση συντελεστή ΦΠΑ (από 23% σε 24%)	218,6	497,0	218,4
Αυαμόρφωση φορολογίας οχημάτων	17,5	30,0	12,5
Φόρος εισοδήματος στα εταιρικά αυτοκίνητα		91,0	91,0
Αυαμόρφωση Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) εν εργασιών προϊόντων	-17,6	422,0	439,6
Αυαμόρφωση φορολογίας στα επενδυτικά οχήματα		19,3	19,3
Τέλος στη συνδρομητική τηλεόραση	10,4	25,0	14,6
Τέλος συνδρομητών σταθερής τηλεφωνίας		54,2	54,2
Αύξηση συμμετοχής δημοσίου στα μικτά κέρδη από τυχερά παιχνίδια	56,8	56,8	0,0
Αύξηση Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) στο ζύθο	36,2	62,0	25,8
Αύξηση Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) στα τσιγάρα και κωνό (συμπαλ/ών των ηλ. τσιγάρων)		142,0	142,0
Φόρος επί του καφέ		62,0	62,0
Φορολογικές αλλαγές από το νέο επενδυτικό νόμο	-4,0	-20,4	-16,4
Σύνολο παρεμβάσεων	1.410,6	4.011,4	2.600,8

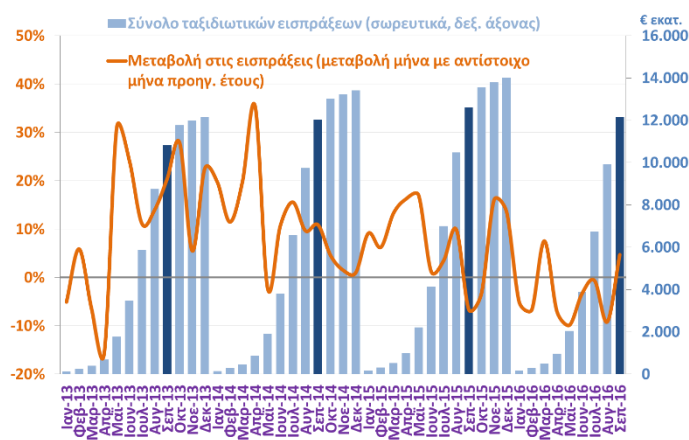
επιχειρήσεων, που κατά βάση είναι βιώσιμες υπό κανονικές συνθήκες ανάπτυξης της οικονομίας. Η προσέγγιση αυτή ενισχύεται και από την ευρέως αποδεκτή παραδοχή ότι το θεσμικό πλαίσιο σε όλο το φάσμα μετάβασης μιας επιχείρησης από τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών στο προπρωτογενικό και πρωτογενικό στάδιο, και, τέλος, την αναδιάρθρωση ή την ρευστοποίηση της, είναι λειτουργικά ατελές. Πέραν αυτού, το θεσμικό πλαίσιο στερείται της οικονομικής λογικής που επιτάσσει την ταχεία επανένταξη του εν πολλοίς αργούντος παραγωγικού δυναμικού μιας προβληματικής επιχείρησης στην παραγωγική διαδικασία ώστε να συνεχίσει να δημιουργεί εισοδήματα και θέσεις εργασίας, και όχι να απαξιώνεται, καθώς προκαλούνται τεράστιες νομικές καθυστερήσεις, που κατ' ουσία στερούν τον πτωχεύσαντα οφειλέτη μιας δεύτερης ευκαιρίας. Ταυτόχρονα, δίνει τη δυνατότητα χειραγώγησης της διαδικασίας σε στρατηγικούς κακοπληρωτές και εμποδίζει τα εμπλεκόμενα στελέχη στις τράπεζες και τις επιχειρήσεις να ολοκληρώσουν γρήγορα τη διαδικασία λόγω έλλειψης νομικής κάλυψης και προστασίας έναντι τρίτων. **Στο πλαίσιο αυτό, θα μπορούσε να εξετασθεί η παροχή κινήτρων στις τράπεζες, υπό τη μορφή αναβαλλόμενης φορολογίας για τις τυχόν ζημιές που θα προκύψουν από την ταχεία μείωση των προβληματικών δανείων στο χαρτοφυλάκιο τους,** καθώς και τους προμηθευτές προβληματικών επιχειρήσεων, υπό τη μορφή συμψηφισμού με φόρους εισοδήματος που έχουν ήδη καταβληθεί σε κέρδη που υπολογίστηκαν με βάση τις προδιαγραφές απαιτήσεις. Η ταχεία διαμόρφωση ενός λειτουργικού θεσμικού πλαισίου με τα κατάλληλα φορολογικά κίνητρα και την άρση των αντικινήτρων με την παροχή νομικής κάλυψης στα στελέχη ευθύνης των τραπεζών και των επιχειρήσεων είναι συνεπώς, εκ των υν ουκ άνευ για την επαναφορά της κανονικότητας στη χρηματοδότηση της οικονομίας. Ήδη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε στις 22/11/2016 σχετική πρόταση οδηγίας για την εφαρμογή ενός πλαισίου προληπτικής αναδιάρθρωσης επιχειρήσεων, παροχής δεύτερης ευκαιρίας σε όσους επιχειρηματίες πτωχεύουν και αποτελεσματικότερης πτωχευτικής διαδικασίας.

Οι προτάσεις αυτές επιτάχυνσης της εξόδου από την κρίση, εάν εφαρμοσθούν από την κυβέρνηση θα δώσουν το μήνυμα σε αγορές και επενδυτές πως κάνει ό,τι απαιτείται για να το πετύχει, αποκαθιστώντας ταχύτερα την εμπιστοσύνη στις αναπτυξιακές προοπτικές της χώρας μας.

Οικονομικές εξελίξεις

Προϋπολογισμός 2017: Κατατέθηκε ο προϋπολογισμός 2017, με μικρές μόνο αλλαγές σε σχέση με το προσχέδιο του προϋπολογισμού. Μια μεγάλη σχετικά, ως ποσό, αλλά τεχνικής σημασίας, μεταβολή καταγράφεται στη μείωση των αναμενόμενων εσόδων αποκρατικοποιήσεων του 2016, κατά €1δισ, και τη μεταφορά των προσδοκώμενων αυτών εσόδων στο 2017. Για το 2016 η μεταβολή αυτή δεν αλλάζει ουσιαστικά τις εκτιμήσεις καθαρών εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού λόγω αύξησης των εκτιμώμενων εσόδων κυρίως από άμεσους φόρους κατά €750 εκατ. περίπου και των έμμεσων φόρων κατά €300 εκατ. περίπου, ενώ για το 2017 ενισχύει τα προσδοκώμενα καθαρά έσοδα, που συνολικά είναι ενισχυμένα κατά €2,1 δισ σε σχέση με το προσχέδιο. Υπάρχουν και μικρής έκτασης αναπροσαρμογές της απόδοσης ορισμένων μέτρων που λήφθηκαν ήδη από το καλοκαίρι του 2016 (Πίνακας 1 για τα επικαιροποιημένα μεγέθη), με την εκτιμώμενη απόδοση εντός του 2016 να υποχωρεί σε ορισμένες περιπτώσεις και να αντισταθμίζεται με μια αύξηση της προσδοκώμενης απόδοσης του 2017. Έτσι, η απόδοση των παρεμβάσεων για το συνταξιοδοτικό στο προσχέδιο προέβλεπε για το 2016 όφελος €274,4 εκατ., και ο προϋπολογισμός που κατατέθηκε έχει μειώσει το ποσό αυτό στα €153,1 εκατ., αυξάνοντας όμως αντίστοιχα κατά €116,3 εκατ. το όφελος της προσδοκώμενης παρέμβασης για το 2017. Συμβαίνει όμως και το αντίστροφο, με παράδειγμα να αυξάνει για το 2016 η εκτίμηση των παρεμβάσεων σε εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και στα κοινωνικά επιδόματα κατά €154,6 με τις εκτιμήσεις για το 2017 να υποχωρούν ελάχιστα κατά €20 εκατ. Παραμένει, τέλος, επί της ουσίας ότι ο τακτικός προϋπολογισμός πάντα αναμένει σημαντική αύξηση εσόδων κατά περίπου €2,3 δισ, εκ των οποίων τα €1,1 δισ από αυξημένα έσοδα άμεσων και έμμεσων φόρων, και ταυτόχρονα προσδοκά μείωση των πρωτογενών δαπανών κατά €1,4 δισ. Οι εξελίξεις αυτές αναμένεται να συνεισφέρουν στην αύξηση του πρωτογενούς αποτελέσματος από €2,2 δισ το 2016 σε €4,5 δισ το 2017 (2,5% του ΑΕΠ).

Διάγραμμα 6: Ταξιδιωτικές εισπράξεις (ΤτΕ, Σεπ. 2016)

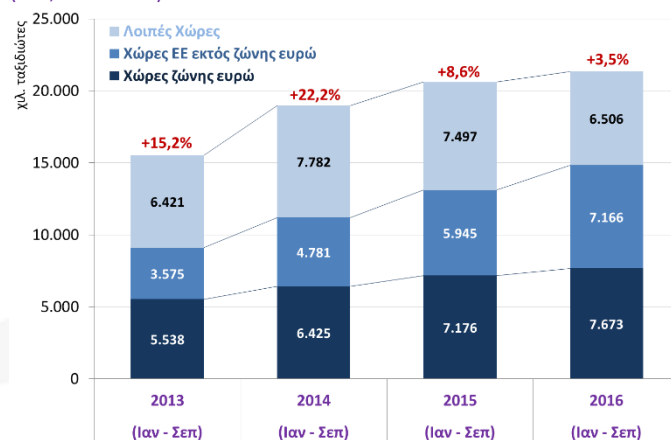

Πίνακας 2: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (ΤτΕ, Σεπ. 2016)

(€ εκατ.)	Σύνολο	Ιαν - Σεπ		%Δ
	2015	2015	2016	
Ισοζύγιο αγαθών	-17.247,8	-12.842,4	-12.102,8	-5,8%
Εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	17.898,0	13.382,8	13.430,1	0,4%
Εξαγωγές καυσίμων	6.713,7	5.014,3	4.338,7	-13,5%
Εισαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	30.489,9	22.570,4	23.739,8	5,2%
Εισαγωγές καυσίμων	10.921,8	8.294,0	6.012,0	-27,5%
Εισαγωγές πλοίων	623,2	534,9	243,8	-54,4%
Εισπράξεις από υπηρεσίες	27.987,7	23.736,5	20.566,4	-13,4%
Τουρισμός	14.194,4	12.787,8	12.084,6	-5,5%
Μεταφορές	9.968,3	8.064,4	5.709,5	-29,2%
Άλλες υπηρεσίες	3.825,0	2.884,4	2.772,3	-3,9%
Εισροές από ΕΕ	3.374,2	1.546,7	1.618,4	4,6%
Τρέχουσες	1.054,9	754,4	853,5	13,1%
Κεφαλαιακές	2.319,3	792,3	764,8	-3,5%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών*	1.981,1	2.447,7	2.051,5	-16,2%

* Περιλαμβάνονται οι κεφαλαιακές μεταβιβάσεις

Διάγραμμα 7: Εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση (ΤτΕ, Σεπ. 2016)

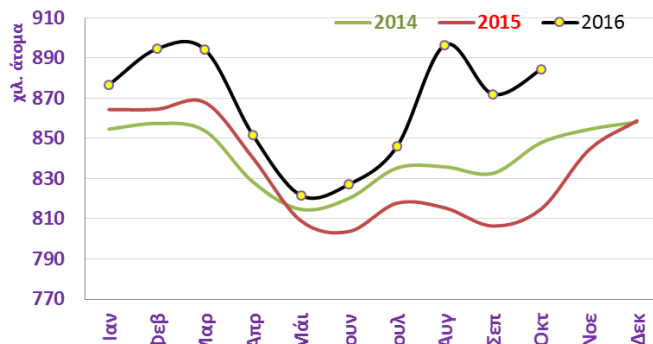
Ισοζύγιο πληρωμών: Βελτίωση κατά €104 εκατ. παρουσίασε το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών τον Σεπτέμβριο του 2016, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, εμφανίζοντας πλεόνασμα €1,0 δις., με τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών να κινούνται δυναμικά (+12,6%). Ειδικότερα, οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα παρουσίασαν άνοδο σε σύγκριση με τον Σεπτέμβριο του 2015, κατά +12,2% σε τρέχουσες τιμές και κατά +15,1% σε σταθερές τιμές. Παράλληλα, όλα τα επιμέρους ισοζύγια των υπηρεσιών βελτιώθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2016 σε σχέση με εκείνα του αντίστοιχου μήνα του 2015, με το ισοζύγιο μεταφορών να παρουσιάζει τη μεγαλύτερη άνοδο, λόγω της αύξησης των καθαρών εισπράξεων τόσο από αεροπορικές όσο και από θαλάσσιες μεταφορές. Παράλληλα, οι τουριστικές αφίξεις αυξήθηκαν κατά +13,7% και οι σχετικές εισπράξεις κατά +2,3% (Διάγραμμα 6). Σημειώνεται ότι, χρησιμοποιώντας τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή της κατηγορίας Ξενοδοχεία – Εστιατόρια, εκτιμάται ότι οι ταξιδιωτικές εισπράξεις σε σταθερές τιμές αυξήθηκαν τον Σεπτέμβριο κατά +1,1%. Συνολικά κατά το διάστημα Ιαν – Σεπ 2016, το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών εξαιρουμένων των καυσίμων και πλοίων αυξήθηκε, κυρίως λόγω της αύξησης της αξίας των εισαγωγών (+5,2%), ενώ η αξία των αντίστοιχων εξαγωγών παρέμεινε στάσιμη (+0,4%, Πίνακας 2). Σημειώνεται ότι, σε σταθερές τιμές, οι συνολικές εξαγωγές αγαθών παρουσίασαν άνοδο κατά +7,6%, η οποία αντανακλά κυρίως την άνοδο του όγκου των εξαγωγών καυσίμων, ενώ οι εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα αυξήθηκαν κατά +3%. Κατά το ίδιο διάστημα, το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών μειώθηκε κατά €1,8 δις., κυρίως λόγω της σημαντικής μείωσης των καθαρών εισπράξεων από μεταφορές (-29,2%), η οποία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στους περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων. Επιπλέον, μείωση εμφάνισαν και οι εισπράξεις από ταξιδιωτικές υπηρεσίες (-5,5% ή -7,5% σε σταθερές τιμές) παρά την άνοδο των αφίξεων (+3,5%), ιδίως από χώρες της ΕΕ εκτός της ζώνης του ευρώ (+20,5%). Συνολικά οι αφίξεις κατά το πρώτο 9μηνο του 2016 ανήλθαν σε 21,3 εκατ., έναντι 20,6 εκατ. το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι (Διάγραμμα 7).

Αγορά εργασίας: Περίπου 12,3 χιλ. άτομα προστέθηκαν στον κατάλογο των εγγεγραμμένων ανέργων που αναζητούν εργασία τον Οκτώβριο του 2016 σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, έναντι 8,4 χιλ. που είχαν προστεθεί τον Οκτώβριο του 2015. Η μεταβολή αυτή σχετίζεται με τη λήξη της τουριστικής περιόδου και τον μεγάλο αριθμό των προσλήψεων που είχε σημειωθεί, κυρίως από ξενοδοχεία και εστιατόρια, τους μήνες πριν από το καλοκαίρι. Ο αριθμός των ανέργων αναζητούντων εργασία ανήλθε σε 884,3 χιλ., έναντι 872 χιλ. τον προηγούμενο μήνα και 814,8 χιλ. τον Οκτώβριο του 2015 (Διάγραμμα 8), με το Νότιο Αιγαίο να παρουσιάζει τη μεγαλύτερη άνοδο σε μηνιαία βάση (+24%). Από αυτούς, οι 480,1 χιλ. είναι μακροχρόνια άνεργοι, έναντι 456,5 χιλ. τον αντίστοιχο μήνα το 2015, ενώ οι 404,2 χιλ. είναι εγγεγραμμένοι για χρονικό διάστημα μικρότερο των 12 μηνών, έναντι 358,3 χιλ. τον Οκτώβριο πέρυσι. Παράλληλα, ο αριθμός των δικαιούχων επιδόματος ανεργίας υποχώρησε κατά 36,7 χιλ. σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα και διαμορφώθηκε σε 99,4 χιλ., ενώ οι νέες αιτήσεις για χορήγηση επιδόματος ανήλθαν στις 66,3 χιλ.

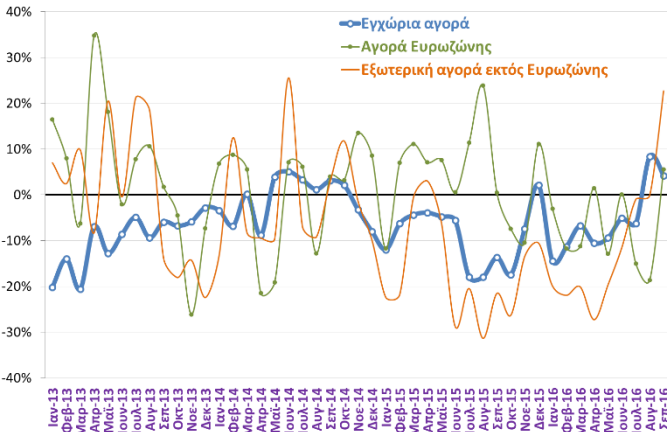
Κύκλος εργασιών στη βιομηχανία: Ανοδικά κινήθηκαν οι βιομηχανικές πωλήσεις τον Σεπτέμβριο του 2016 (+9,4%), ως αποτέλεσμα της αύξησης του κύκλου εργασιών ορυχείων - λατομείων κατά +16,2% και της ενίσχυσης του κύκλου εργασιών της μεταποίησης εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών κατά +1,4% (+9,3% με τα πετρελαιοειδή). Οι πωλήσεις της βιομηχανίας αυξάνονται για 2^ο συνεχόμενο μήνα έπειτα από 21 μήνες αρνητικής μεταβολής, γεγονός το οποίο αποτελεί ένδειξη αντιστροφής της πτωτικής τάσης που έχει διαμορφωθεί, αν και η σύγκριση γίνεται με τον Σεπτέμβριο του 2015, όταν λόγω των capital controls οι πωλήσεις είχαν υποχωρήσει σημαντικά (-14,3%). Σημειώνεται ότι η άνοδος του κύκλου εργασιών της βιομηχανίας ήταν εντονότερη στην εξωτερική αγορά (+16,8%) από ό,τι στην εγχώρια αγορά (+4,2%, Διάγραμμα 9). Συνολικά κατά το διάστημα Ιαν – Σεπ 2016 ο κύκλος εργασιών στη μεταποίηση εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών εμφανίζει οριακή η υποχώρηση (-0,7%).

Κύκλος εργασιών στον τομέα των αυτοκινήτων: Ενισχυμένος κατά +18,6% εμφανίζεται ο κύκλος εργασιών στον τομέα του αυτοκινήτου (χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή αυτοκινήτων) το Γ' 3μηνο του 2016 σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, έναντι πτώσης -6,9% το Γ' 3μηνο του 2015 και αύξησης +7,7% συνολικά το 2015. Συνολικά, κατά το πρώτο 9μηνο του 2016, οι πωλήσεις του κλάδου παρουσιάζουν άνοδο +10,7%, εξέλιξη η οποία αντανακλάται και στην αύξηση των νέων

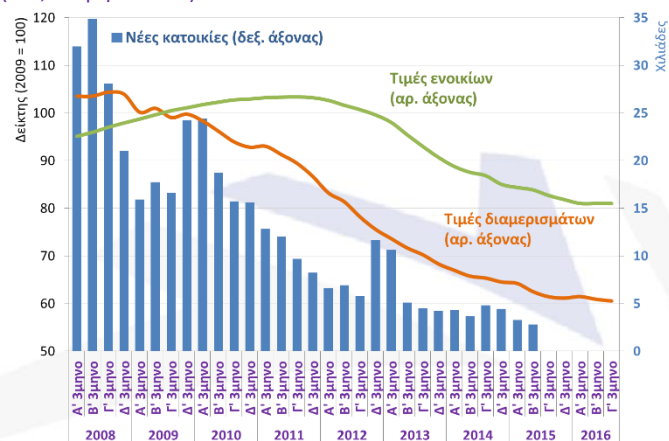
Διάγραμμα 8: Άνεργοι αναζητούντες εργασία (ΟΑΕΔ, Οκτ. 2016)

Διάγραμμα 9: Κύκλος εργασιών στη βιομηχανία (ΕΛΣΤΑΤ, Σεπ. 2016)

Διάγραμμα 10: Τιμές διαμερισμάτων (ΤτΕ, Γ' 3μηνο 2016)

* Δεν υπάρχουν στοιχεία για τον αριθμό νέων κατοικιών (δείκτες εκτιμήσεων οικιστικών ακινήτων) από το Β' 3μηνο του 2015 και μετά.

αδειών κυκλοφορίας αυτοκινήτων (+13,3% το διάστημα Ιαν – Οκτ 2016) και οφείλεται εν μέρει στη θετική πορεία του τουρισμού.

Κύκλος εργασιών στο χονδρικό εμπόριο: Βελτίωση καταγράφεται στις πωλήσεις χονδρικού εμπορίου το Γ΄ 3μηνο του 2016 σε σύγκριση με το Γ΄ 3μηνο του 2015 (+3,2%), για πρώτη φορά μετά από 7 συνεχόμενα 3μηνα υποχώρησης (-1,8 το διάστημα Ιαν – Σεπ 2016 και -4,5% συνολικά το 2015). Η μεταβολή αυτή οφείλεται κυρίως στην μεγάλη πτώση το Γ΄ 3μηνο πέρυσι (-11,2%), ωστόσο σε συνδυασμό με την βελτίωση της βιομηχανικής παραγωγής, του κύκλου εργασιών στη βιομηχανία και των λιανικών πωλήσεων, ενισχύει τις ενδείξεις περιορισμού του ρυθμού μείωσης της ιδιωτικής κατανάλωσης το Γ΄ 3μηνο του 2016.

Τιμές ακινήτων: Συνεχίζεται η υποχώρηση των τιμών διαμερισμάτων το Γ΄ 3μηνο του 2016, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία ωστόσο περιορίστηκε στο -1,5%, από -4,3% και -2,6% κατά το Α΄ και Β΄ 3μηνο του ίδιου έτους αντίστοιχα, ενώ για το σύνολο του 2015 οι τιμές των διαμερισμάτων μειώθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό -5,1%, ενώ ανάλογη περίπου εικόνα ακολουθούν και οι τιμές ενοικίων (Διάγραμμα 10). Η μείωση των τιμών διαμερισμάτων το Γ΄ 3μηνο του 2016 σε σχέση με το αντίστοιχο 3μηνο του 2015 ήταν -2,2% για τα διαμερίσματα ηλικίας έως 5 ετών και -1,0% για τα διαμερίσματα ηλικίας άνω των 5 ετών. Επίσης, η μείωση των τιμών των διαμερισμάτων το Γ΄ 3μηνο του 2016 σε σχέση με το αντίστοιχο 3μηνο του 2015 ήταν -0,9% στην Αθήνα, -1,4% στη Θεσσαλονίκη, -1,2% στις άλλες μεγάλες πόλεις και -3,0% στις λουπές περιοχές της χώρας.

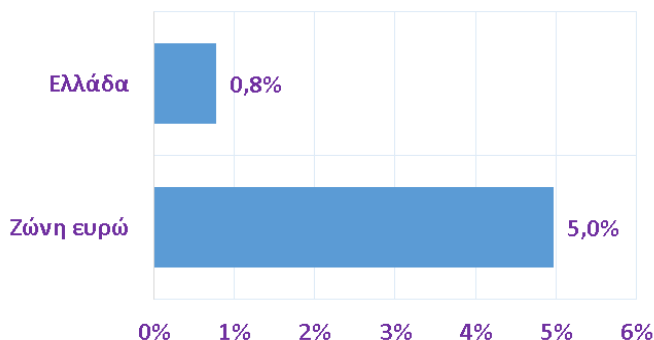
Δύναμη ελληνικού εμπορικού στόλου: Οριακή άνοδο (+0,2%) παρουσίασε η δύναμη του ελληνικού εμπορικού στόλου τον Σεπτέμβριο του 2016, έναντι μείωσης -1,9% τον ίδιο μήνα του 2015, με αντίστοιχη άνοδο της ολικής χωρητικότητας (+0,3% τον Σεπτέμβριο του 2016 έναντι πτώσης -1,8% τον Σεπτέμβριο του 2015), δημιουργώντας αισιοδοξία για σταθεροποίηση των συνθηκών στη ναυτιλία μετά τη μεγάλη αναταραχή της επιβολής των capital controls το καλοκαίρι του 2015.

Κατασκευές: Πως μπορούν να συνεισφέρουν και πάλι στην ανάπτυξη;

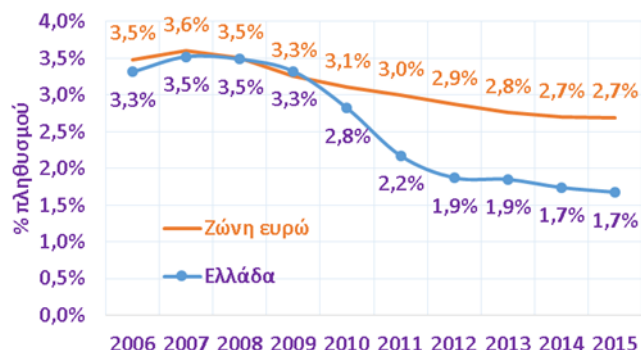
Στα χρόνια της κρίσης ο κλάδος των κατασκευών κατέγραψε μια υποχώρηση της δραστηριότητας και της απασχόλησης που υπερβαίνει κατά πολύ τη μείωση του ΑΕΠ (Διάγραμμα 11) και του συνόλου της απασχόλησης (Διάγραμμα 12) και που καταγράφει πλέον επίπεδα τόσο χαμηλά που δε συναντώνται σε άλλες χώρες της ΕΕ. Από την υπερβολική άνθηση της κατασκευής ως μιας εσωστρεφούς οικονομικής δραστηριότητας κατά τα χρόνια της εύκολης ανάπτυξης με δανεικά, με πολλά προβλήματα όπως ο ανεπαρκής χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός, οι παραβάσεις της νομοθεσίας και ο ασυντόνιστος και χωρίς οικονομική λογική σχεδιασμός των δημόσιων έργων υποδομής, ο κλάδος περιέπεσε στο άλλο άκρο του ακραίου μαρασμού. Η απότομη αύξηση της φορολόγησης της κατοχής ακίνητης περιουσίας, περισσότερο και από τη σταδιακή επιβάρυνση των μεταβίβασης, όχι μόνο με την υποχρέωση νομιμοποίησης αυθαιρεσιών του παρελθόντος αλλά και πλήθους άλλων διαδικασιών, προσέδωσε στην κρίση της οικοδομής ιδιαίτερα διάσταση. Μάλιστα, στο βαθμό που ειδικά το ακίνητο παραδοσιακά, και λόγω των αδυναμιών στην πρόσβαση σε κινητά ενέχυρα ([Δελτία 17/11/2016, 26/5/2016](#)), υποστηρίζει δυσανάλογα την εξασφάλιση της τραπεζικής χρηματοδότησης, η διάσταση αυτή απέκτησε και συστημικό χαρακτήρα με την πιστωτική ασφυξία του ιδιωτικού τομέα. Παράλληλα, ο αυξημένος κίνδυνος χώρας και ο συνδυασμός δημοσιονομικών προκλήσεων και της αποκοπής του ιδιωτικού τομέα από την ενιαία αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, οδήγησε στη διακοπή μεγάλων δημοσίων έργων, την ώρα που οι ιδιωτικές επενδύσεις που εμπλέκουν κατασκευές είτε σταματούσαν είτε καθυστερούσαν, μαζί και με το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων (αεροδρόμια, Ελληνικό, λιμάνια, τουριστικές επενδύσεις, διασύνδεση νησιών με το δίκτυο ηλεκτρικού ρεύματος της ηπειρωτικής χώρας για να αναφερθούν ορισμένα παραδείγματα). Οι μικρές κατασκευαστικές εταιρείες σταδιακά οδηγήθηκαν στη χρεοκοπία ή την αδρανοποίηση, και οι μεγαλύτεροι όμιλοι πλέον επικεντρώνονται στην ανάληψη νέων έργων στο εξωτερικό – μια κίνηση που αποδείχθηκε και σωτήρια για πολλούς στο πλαίσιο της εν συνεχεία επιβολής περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων.

Σήμερα, ο κλάδος συνεισφέρει αναλογικά ελάχιστα, τόσο στην απασχόληση όσο και το ΑΕΠ. Μάλιστα, η συνεισφορά είναι η χαμηλότερη στην ΕΕ και με διαφορά από τον επόμενο. Η διαφορά είναι τόσο μεγάλη,

Διάγραμμα 11: Επενδύσεις σε κατοικίες ως % ΑΕΠ (Ευρ. Επιτροπή AMECO, 2015)

Διάγραμμα 12: Απασχόληση σε κατασκευές ως % πληθυσμού. (Ευρ. Επιτροπή AMECO, 2015)

Διάγραμμα 13: Κατάταξη χώρας κατά World Economic Forum Global Competitiveness Index 2016-17 σε ζητήματα υποδομών. Υψηλότερο = χειρότερο. (WEF, 2016-17)

Διάγραμμα 14: ΕΝΦΙΑ φυσικών και νομικών προσώπων – αναλογία συμπληρωματικού προς κύριου φόρου. (Υπ. Οικ, 2016)

που γίνεται ξεκάθαρο πως χωρίς ανάκαμψη του κλάδου των κατασκευών, δεν μπορεί να υπάρξει μια στέρεη επιστροφή στην ανάπτυξη, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να εμφανιστούν και πάλι οι υπερβολές του παρελθόντος.

Η ανάκαμψη αυτή όμως θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις πτυχές του κατασκευαστικού κλάδου. Την οικοδομή, τα ιδιωτικά έργα για επενδύσεις υποδομών, τα δημόσια έργα με τη μορφή ΣΔΙΤ, μικρά και μεγάλα, καθώς και δραστηριότητες που συνδέονται με τις ιδιωτικοποιήσεις. Την ίδια ώρα, οι ιδιωτικοποιήσεις αποτελούν αφορμή εκκίνησης σημαντικών επενδύσεων, όπως έχουμε δει στο λιμάνι του Πειραιά (Δελτίο 2/7/2015) και προσδοκούμε, τα επόμενα χρόνια και σε άλλους τομείς, για παράδειγμα στα περιφερειακά αεροδρόμια, μεταξύ άλλων. Μάλιστα, σε αυτές τις περιπτώσεις, η επενδυτική δραστηριότητα οδηγεί σε βελτίωση υποδομών τις οποίες έχει ανάγκη η χώρα (Διάγραμμα 13) που υποστηρίζουν το σύνολο της οικονομίας – από τη διευκόλυνση του εμπορίου και ένταξης της χώρας σε διεθνείς αλυσίδες αξίας έως τη δυνατότητα αύξησης του αριθμού των εισερχόμενων επισκεπτών σε τουριστικούς προορισμούς υψηλού ενδιαφέροντος.

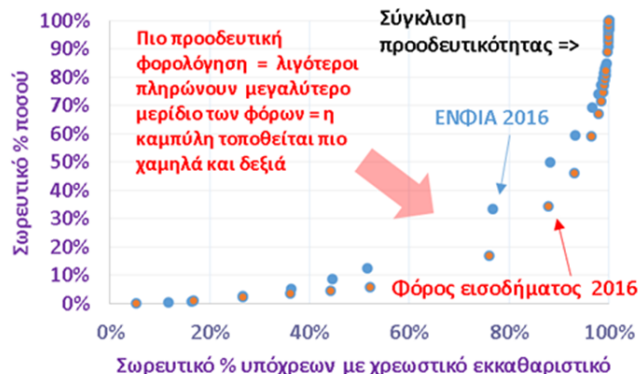
Όπως έχουμε επισημάνει ήδη πολλές φορές (Δελτίο 26/5/16, 3/10/2016) το πρόβλημα της φορολόγησης της κατοχής και μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας αποτελεί μεγάλο εμπόδιο στην ανάκαμψη του κατασκευαστικού κλάδου, ειδικά σε δραστηριότητες με μεγάλη εγχώρια προστιθέμενη αξία. Μάλιστα, η διακηρυγμένη, για προφανείς πολιτικούς λόγους, προοδευτικότητα των φόρων κατοχής (που μάλιστα πλήττει ειδικά τις επιχειρήσεις, Διάγραμμα 14) αντιβαίνει την αρχή ότι τα έσοδα του κράτους αυξάνουν μόνο όταν υπάρχουν εύλογα χαμηλοί φόροι που επιβάλλονται σε μια όσο το δυνατόν ευρύτερη φορολογική βάση. Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος για τον οποίο τελικά ο ΕΝΦΙΑ επιβαρύνει περισσότερο τη μεσαία τάξη σε σχέση με τους φόρους εισοδήματος (Διάγραμμα 15), εξασφαλίζοντας περίπου 3 €δισ έσοδα όταν ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων το 2016 εξασφάλισε €8 δις και χωρίς αυτό να σημαίνει ότι απουσιάζουν οι ακραίες επιβαρύνσεις για λίγους άτυχους με μεγάλες περιουσίες.

Η ενεργειακή αναβάθμιση μπορεί να γίνει μόνο όταν ο κάτοχος του ακινήτου δεν φοβάται ότι θα απωλέσει στο μέλλον το ακίνητο λόγω αδυναμίας καταβολής φόρων ή ότι τα παιδιά του θα αποποιηθούν την κληρονομιά (Δελτίο 18/7/2016). Αντίστοιχα, όσο η αξία του ακινήτου, λόγω της υψηλής και αβέβαιης, φορολογίας συμπιέζει την αγοραία τιμή κάτω από το υπόλοιπο του στεγαστικού δανείου, ο ιδιοκτήτης ποτέ δεν θα προχωρήσει σε δαπάνη ενεργειακής αναβάθμισης, ανεξάρτητα των όρων μιας ενδεχόμενης επιδοτούμενης δανειοδότησης. Αυτά συμβαίνουν την ώρα που η χώρα έχει ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις σε ό,τι αφορά την ενεργειακή αποδοτικότητα (Δελτίο 23/12/2015). Η αναβάθμισή της σε αυτή τη διάσταση, τόσο σε ό,τι αφορά τις οικίες όσο και τις επιχειρήσεις, έχει καταγραφεί από τη McKinsey & Co ως οικονομικά συμφέρουσα και μάλιστα σε μικρό χρονικό ορίζοντα, με τις μονώσεις εκ των υστέρων και την εγκατάσταση πιο οικονομικού φωτισμού και συστημάτων θέρμανσης & ψύξης να προσφέρουν τις μεγαλύτερες ευκαιρίες μείωσης ενεργειακής κατανάλωσης και ταχείας απόσβεσης (Πίνακας 3).

Την ίδια ώρα, το υψηλό και αβέβαιο κόστος μιας πολύπλοκης διαδικασίας μεταβίβασης, εν μέσω νεκρής αγοράς, εμποδίζει και την εσωτερική μετακίνηση προς εξεύρεση εργασίας των κατόχων ακινήτων, ενισχύοντας τη δομική ανεργία. Η υψηλή φορολογία κατοχής, η πολύπλοκη (και ακριβή ειδικά μετά την επιστροφή του φόρου υπεραξίας) διαδικασία μεταβίβασης και η αβεβαιότητα συμπιέζουν τα έσοδα από μεταβιβάσεις, την ώρα που η αύξηση τους θα μπορούσε να συνεισφέρει υγιή έσοδα που θα μπορούσαν να καλύψουν μέρος τουλάχιστον μιας μείωσης του ΕΝΦΙΑ (Διάγραμμα 16).

Τέλος, η γενική αποθάρρυνση ιδιωτικών επενδύσεων, λόγω κινδύνου χώρας, καθώς και η διατακτικότητα στην προώθηση ιδιωτικοποιήσεων και συμπράξεων ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, στερούν από τη χώρα το βασικό εργαλείο μιας «Κεϋνσιανής» πολιτικής τόνωσης της ζήτησης εν μέσω πρωτοφανούς ύφεσης, την ώρα μάλιστα που θα μπορούσε σε αυτή την περίπτωση αυτή η πολιτική να μην απαιτεί δημόσια δαπάνη, αλλά κινητοποίηση λόγω αλλαγής του θεσμικού πλαισίου ιδιωτικών κεφαλαίων που μάλιστα θα οδηγήσουν από την πρώτη στιγμή σε αύξηση των κρατικών εσόδων –βελτιώνοντας παράλληλα την ποιότητα κρίσιμων για την ανάπτυξη υποδομών.

Διάγραμμα 15: Προοδευτικότητα ΕΝΦΙΑ και φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων. (Υπ. Οικ, Τύπος, 2016)

Πίνακας 3: Δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης (McKinsey&Co, 2012)

- 1) Ενεργειακή αναβάθμιση νέων κτιρίων:** Προδιαγραφές για σχεδιασμό και προσανατολισμό. Προδιαγραφές για μόνωση, υλικά για τοίχους, σκεπή, δάπεδα και παράθυρα. Υψηλής απόδοσης συστήματα για θέρμανση /ψύξη/θερμό νερό με αποτελεσματικά συστήματα ελέγχου.
- 2) Ενεργειακή αναβάθμιση παλιών κτιρίων -βασικό:** Σφράγιση διαρροών αέρα, μόνωση σε σημεία επαφής παραθύρων και θυρών, μόνωση σε δώματα και διάκενα, προσθήκη βασικών συστημάτων κυκλοφορίας αέρα.
- 3) Ενεργειακή αναβάθμιση παλιών κτιρίων –στάδιο 2:** Παράθυρα και πόρτες υψηλής ενεργειακής απόδοσης, μόνωση εξωτερικών τοίχων, σκεπής και δαπέδων, μόνωση σκεπής υπογείων κλπ.
- 4) Φωτισμός:** Εγκατάσταση LED και συστημάτων ρύθμισης.
- 5) Ζεστό νερό:** Όταν οι συσκευές αποσύρονται, αντικατάσταση με ηλιακούς θερμοσίφωνες ή συστήματα χωρίς δεξαμενή θερμού νερού.

Διάγραμμα 16: Έσοδα κράτους από φόρους κατοχής και μεταβίβασης ακινήτων. (Υπ. Οικ, ΕΛΣΤΑΤ, 2016)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

Ενεργητικό € 435δισ. 72% συνόλου*	Ίδια κεφάλαια € 58 δισ. 44% συνόλου*	Πωλήσεις € 77 δισ. 46% συνόλου*	Προ φόρων κέρδη € 2,4 δισ. ** 44% κερδών***
Εργαζόμενοι 220.000	Μισθοί € 4,6 δισ.	Ασφαλ. εισφορές € 2 δισ.	Φόρος επί κερδών € 1,6 δισ.

* Άθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ

** Άθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων

*** Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής.

Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenberg

B-1000 Bruxelles

M: +32 (0) 494 46 95 24

E: sevbrussels@proximus.be

Ακολουθήστε μας στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης:

